

POSTANOWIENIE

Dnia 7 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Tomasz Przesławski

w sprawie z protestu K. D.

przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na 15 października 2023 r.,

przy udziale Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 7 grudnia 2023 r.,

pozostawia protest bez dalszego biegu.

[SOP]

UZASADNIENIE

K. S., pismem z 20 października 2023 r. (data nadania w placówce pocztowej operatora wyznaczonego), wniosła do Sądu Najwyższego „protest wyborczy wraz z wnioskiem o stwierdzenie nieważności wyborów, ewentualnie wyborów w Okręgu [...]”.

Wnosząca protest zarzuciła „naruszenie tajności wyborów, naruszenie procedury określonej w pkt. 49 – 51 w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w P.” podkreślając, że „sprawa ma charakter polityczny”. Do naruszenia wskazanych przepisów mało dojść z uwagi na zadanie wnoszącej protest przez członka okręgowej komisji wyborczej pytania dotyczącego ilości kart do głosowania, która ma zostać jej wydana.

W odpowiedzi na protest, w piśmie z 31 października 2023 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), Państwowa Komisja Wyborcza wyraziła opinię, że protest powinien zostać pozostawiony bez dalszego biegu, jako niespełniający warunków formalnych, zaś w przypadku rozpoznania przez Sąd Najwyższy zarzutów, o uznanie protestu za bezzasadny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 82 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 1277 ze zm., dalej: „k.wyb.”) przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wynik wyborów (pkt 1) lub naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów mającego wpływ na wynik wyborów (pkt 2).

Stosownie do powyższego, nie każda nieprawidłowość w działaniu organów wyborczych może stanowić podstawę protestu. Podobnie nie każde działanie, które z punktu widzenia indywidualnego odbiorcy oceniane być może jako niewłaściwe, wiąże się z naruszeniem ustawy. Jak wynika z przytoczonego przepisu ustawa przewiduje dwie okoliczności, z którymi wiąże możliwość wniesienia protestu przeciwko ważności wyborów. Pierwszą z nich jest dopuszczenie się przestępstwa przeciwko wyborom, zaś drugą naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego.

Odnosząc się do pierwszej okoliczności, wskazać należy, że nie każdy czyn zabroniony, nawet jeżeli przez indywidualnego odbiorcę odbierany jest szczególnie negatywnie, podniesiony może zostać skutecznie w proteście wyborczym jako zarzut. Ustawodawca wyraźnie bowiem określił, że przedmiotem zarzutu może być wyłącznie czyn zabroniony będący przestępstwem, co oznacza zbrodnię lub występki. W konsekwencji wykroczenie nie może stanowić przedmiotu zarzutu podnoszonego skutecznie w ramach protestu przeciwko ważności wyborów. Co więcej, ustawodawca dokonał kolejnego ograniczenia stanowiąc,

że przedmiotem zarzutu wyborczego może być wyłącznie zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom. Przestępstwa te określone zaś zostały w rozdziale XXXI Kodeksu karnego – Przestępstwa przeciwko wyborom i referendum. Kolejnym ograniczeniem jest konieczność wpływu przestępstwa na przebieg głosowania, ustalanie wyników głosowania lub wyników wyborów.

Podobnie wąsko ujęta została druga z okoliczności warunkujących możliwość wniesienia protestu przeciwko ważności wyborów, czyli naruszenie przepisów ustawy Kodeksu wyborczego. Ustawodawca wyraźnie bowiem wskazał, że przedmiotem zarzutu może być wyłącznie naruszenie przepisu wskazanej ustawy który dotyczy głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów. Innymi słowy wnoszący protest nie może skutecznie powołać jako zarzutu naruszenia przepisu Kodeksu wyborczego, który nie dotyczy głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, a także dotyczącego głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, lecz niemającego wpływu na wynik wyborów.

2. Wskazać również należy, że zgodnie z art. 241 § 3 k.wyb. wnoszący protest ma nie tylko obowiązek sformułowania w nim zarzutów, o których była mowa w poprzednim punkcie, ale również przedstawienia lub wskazania dowodów, na których opiera swoje zarzuty. Niesprostanie przez wnoszącego protest tym obowiązkom, zgodnie z art. 243 § 1 k.wyb., prowadzi do pozostawienia protestu bez dalszego biegu.

3. Przenosząc powyższe na realia niniejszej sprawy w pierwszym rzędzie wskazać należy, że wnosząca protest nie wskazała, aby zarzucane przez nią naruszenie prawa dotyczyło głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów mającego wpływ na wynik wyborów.

Niezależnie od powyższego zauważyć należy, że zgodnie z art. 52 § 2 zd. 1 k.wyb. po okazaniu obwodowej komisji wyborczej dokumentu umożliwiającego stwierdzenie tożsamości wyborcy, wyborca otrzymuje od komisji kartę do głosowania właściwą dla przeprowadzanych wyborów, opatrzoną jej pieczęcią. Przepis ten kreuje prawo wyborcy do otrzymania karty do głosowania, zaś po stronie organu wyborczego obowiązek wydania karty.

Uwzględniając powyższe, Państwowa Komisja Wyborcza w pkt. 49 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz referendum ogólnokrajowym zarządzonych na dzień 15 października 2023 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 211/2023 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 września 2023 r. (M.P. 2023, poz. 1079, 1080, 1081 i 1110) wskazała, że „Wyborcy wydaje się po jednej karcie do głosowania w:

1. wyborach do Sejmu;
2. wyborach do Senatu;
3. w referendum”.

Zgodnie zaś z pkt. 50 wytycznych w przypadku, gdy wyborca podczas odbioru kart do głosowania sam odmówi przyjęcia którejś z nich, wydający karty członek komisji w rubryce spisu wyborców „Uwagi” miał obowiązek wpisać właściwą adnotację i nie wydawać karty.

Stosownie do powyższego za jednoznacznie niedopuszczalną praktykę uznać należy wydawanie karty do głosowania wyłącznie po udzieleniu przez wyborcę odpowiedzi na skierowane do niego w tym zakresie pytanie. Stanowisko to jasno wyraziła Państwowa Komisja Wyborcza, która w piśmie z 15 października 2023 r., znak [...], skierowanym do okręgowych komisji wyborczych, poleciła niezwłocznie przekazać obwodowym komisjom wyborczym, że działanie polegające na kierowaniu do wyborców pytania o to, które karty mają zostać wydane, jest niedopuszczalne oraz że mają one obowiązek postępować zgodnie z procedurą wydawania kart do głosowania określona w pkt. 49-51 wytycznych.

Naruszenie procedury określonej w wytycznych nie prowadzi, jednakże do automatycznego uznania, że przepis ustawy został naruszony. W okolicznościach sprawy zauważyć bowiem należy, że karta do głosowania w referendum została wnoszącej protest wydana. W konsekwencji nie można uznać, pomimo niewątpliwego naruszenia procedury określonej w wytycznych, że art. 52 § 2 k.wyb. został naruszony.

4. Niezależnie od powyższego, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie, wyraża pogląd, iż określony powyżej zakres protestu przeciwko ważności wyborów nie przekłada się automatycznie na zakres okoliczności branych pod uwagę przez Sąd Najwyższy podczas badania ważności wyborów w związku z podejmowaniem uchwały w tym przedmiocie. Zakres tych drugich jest bowiem szerszy. Orzekając o ważności wyborów do Sejmu i Senatu Sąd Najwyższy realizuje kompetencję wynikającą wprost z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem ma obowiązek zbadać, czy także inne okoliczności, niewymienione w art. 82 § 1 k.wyb., wyznaczającym zakres i podstawę protestu wyborczego, miały wpływ na ważność wyborów.

Zważywszy na wagę zarzutu, stanowisko Sądu Najwyższego w powyższym zakresie, przy podejmowaniu uchwały na podstawie art. 101 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jest zasadne.

5. Z powyższych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 243 § 1 zd. 1 w zw. z art. 258 k.wyb., postanowił jak w sentencji.

[ms]

[ał]